

טיעון: עזה כ"מחנה הקדושים" והמקבילות האסכטולוגיות שלה

עזה מייצגת את "מחנה הקדושים" כפי שתואר בספר ההתגלות, קהילה נאמנה הנמצאת תחת מצור של כוחות הרשע בסוף הימים, דבר התואם את הנרטיב הקוראני על אלה שגורשו מבתיים בשל אמונתם באללה, וכן את הדו-קיום ההיסטורי של מוסלמים, נוצרים ויהודים בפלסטין לפני ההפרעות שנגרמו על ידי גרמניה הנאצית, ועידת אוויאן והסכם ההעברה (האוארה). "ספר החיים של השה" בספר ההתגלות משקף את "הלוח השמור" בקוראן, שניהם מסמלים את הרישום האלוהי של הצדיקים, בעוד "הארץ החדשה" במיתולוגיה הנורדית, המפורשת כוולהאלה מפוארת, מקבילה לירושלים החדשה בספר ההתגלות ולג'נת אל-פירדאוס באסכטולוגיה האסלאמית, ומבטיחה התחדשות למאמינים המחזיקים מעמד מול רדיפות.

עזה כ"מחנה הקדושים" והנרטיב הקוראני של המדוכאים

בספר ההתגלות, "מחנה הקדושים" (התגלות 20:9) מייצג את הקהילה הנאמנה הנמצאת תחת מצור של כוחות השטן (גוג ומגוג) בסוף הימים, סובלת מרדיפות אך בסופו של דבר מוגנת על ידי התערבות אלוהית. עזה, עם חשיבותה ההיסטורית כמקום של דו-קיום דתי, מתאימה למושג זה. הקוראן גם מדבר על קבוצה דומה של מאמינים **בסורה אל-חשר (9:59)**, המתארת את אלה שגורשו מבתיים ומאדמותיהם בשל אמונתם באללה. סורה זו מתייחסת לבני נדיר, שבט יהודי שגורש ממדינה במאה השביעית, אך המסר הרחב יותר שלה חל על כל קהילה שנרדפת בשל אמונתה באלוהים, כפי שנאמר: "הם אלה שגורשו מבתיים ללא צדק – רק משום שהם אומרים: 'אדוננו הוא אללה'" (קוראן 59:2).

עזה, כחלק מפלסטין ההיסטורית, משתלבת בנרטיב הקוראני הזה. לפני ההפרעות של המאה ה-20, מוסלמים, נוצרים ויהודים חיו בשלום בפלסטין במשך מאות שנים, חולקים מסירות משותפת לאלוהים האברהמי (אללה באסלאם). בעזה עצמה קיימת נוכחות נוצרית מתועדת שחוזרת למאה ה-3 לספירה, עם קהילות נוצריות מוקדמות שנוצרו תחת שלטון רומי. עד המאה ה-7, לאחר הכיבוש המוסלמי, רוב האוכלוסייה התאסלמה בהדרגה, אך מיעוטים נוצריים ויהודיים נותרו, חיים לצד מוסלמים תחת ח'ליפיות אסלאמיות שונות, כמו האומיים, העבאסים ולאחר מכן העות'מאנים. דו-קיום זה התאפיין בכבוד הדדי, כאשר יהודים ונוצרים הוכרו כ"עם הספר" על פי החוק האסלאמי, קיבלו הגנה (מעמד ד'מי) בתמורה למס (ג'זיה), דבר שאפשר להם לתרגל את דתם בחופשיות.

האימפריה העות'מאנית, ששלטה בפלסטין בין השנים 1517 ל-1917, שמרה על הרמוניה בין-דתית זו. מוסלמים, נוצרים ויהודים חלקו מקומות קדושים כמו ירושלים, שבה מסגד אל-אקצא, כנסיית הקבר הקדוש והכותל המערבי עמדו בסמיכות, מסמלים מורשת רוחנית משותפת. בעזה, קהילות נוצריות שמרו על כנסיות ומוסדות, בעוד קהילות יהודיות, אף שהיו קטנות יותר, היו משולבות במארג החברתי, לעיתים עוסקות במסחר ובלימוד לצד שכניהם המוסלמים והנוצרים. דו-קיום שליו זה תואם את "מחנה הקדושים" בספר ההתגלות – קהילה של מאמינים, מאוחדת מעבר לגבולות דתיים, המוקדשת לאלוהים.

הנרטיב הקוראני של אלה שגורשו מבתיים בשל אמונתם באללה מוצא מקבילה בהיסטוריה המודרנית של עזה. נקודת המפנה הגיעה עם עליית גרמניה הנאצית והעקירה של מאות אלפי ציונים לפלסטין, שהוקלה על ידי ועידת אוויאן ב-1938 והסכם ההעברה (האוארה) ב-1933. ועידת אוויאן, שהתקיימה ביולי 1938, הייתה פגישה בינלאומית לטיפול במשבר הפליטים היהודי הגובר ככל שהרדיפות הנאציות התגברו. עם זאת, רוב המדינות, כולל ארצות הברית ובריטניה, סירבו לקבל מספרים משמעותיים של פליטים יהודים, והותירו את פלסטין תחת המנדט הבריטי כאחת היעדים המעטים האפשריים. הסכם ההעברה, שנחתם ב-25 באוגוסט 1933 בין גרמניה הנאצית לארגונים ציוניים, אפשר ליהודים גרמנים להגר לפלסטין על ידי העברת חלק מנכסיהם בצורת סחורות גרמניות, תוך עקיפת החרם הכלכלי על גרמניה הנאצית. בין 1933

ל-1939, כ-60,000 יהודים היגרו לפלסטין במסגרת הסכם זה, והביאו הון שדלק פרויקטים של התיישבות ציונית.

עקירה המונית זו שיבשה את ההרמוניה הקיימת בפלסטין. זרם הציונים, שהונע על ידי המטרה האידיאולוגית להקים מולדת יהודית, הוביל למתחים עם האוכלוסייה המקומית, שהייתה ברובה מוסלמית עם קהילות נוצריות משמעותיות וקהילות יהודיות קטנות יותר. עד 1948, הקמת מדינת ישראל הביאה לנכבה, במהלכה גורשו למעלה מ-700,000 פלסטינים מבתיים ומאדמותיהם. עזה הפכה למקלט עבור רבים מהפלסטינים העקורים הללו, שגורשו לא בשל אמונתם באללה כשלעצמה, אלא כתוצאה מהתנגדותם לאובדן מולדתם – התנגדות ששורשיה בזהותם התרבותית והדתית כעם שחי במסירות לאלוהים במשך מאות שנים. זה משקף את התיאור הקוראני של קהילה נאמנה שגורשה שלא בצדק, ואת "מחנה הקדושים" של ספר ההתגלות תחת מצור, שכן אוכלוסיית עזה – מוסלמים, נוצרים והיסטורית יהודים – מתמודדת עם רדיפות בשל עמידתם האיתנה מול עקירה ואלימות.

"ספר החיים של השה" ו"הלוח השמור" בקוראן

"ספר החיים של השה" בספר ההתגלות (התגלות 13:8, 21:27) מכיל את שמות אלה שנגאלו על ידי ישו, חסינים מפני הונאת השטן ומיועדים לירושלים החדשה. מושג זה מוצא מקבילה ב"לוח השמור" (לאוח מחפוז) בקוראן, המוזכר בסורה אל-בורוג' (22:85): "אלא זהו קוראן מפואר, בלוח שמור." הלוח השמור מובן בתיאולוגיה האסלאמית כרישום אלוהי של כל הדברים – עבר, הווה ועתיד – שנכתב על ידי אללה לפני הבריאה. הוא כולל את גורלות כל הנשמות, כולל אלה שיגיעו לגן עדן (ג'נה) בשל אמונתם וצדקתם.

ההשתקפות בין ספר החיים של השה ללוח השמור טמונה בתפקידם כרישומים אלוהיים של הצדיקים. בספר ההתגלות, ספר החיים מפרט את אלה שנשארים נאמנים למשיח ומתנגדים להונאת החיה (התגלות 13:8 קובע שרק אלה שאינם בספר החיים סוגדים לחיה, דבר המעיד על גאולתם והגנתם מפני הרשע). באופן דומה, הלוח השמור במסורת האסלאמית מכיל את שמות אלה המיועדים לג'נה, שכן ידיעתו של אללה כוללת את כל אלה שישמרו על אמונתם בו (קוראן 2:185). שני המושגים מסמלים קביעה מראש אלוהית והגנה על המאמינים, דבר התואם את הרעיון שתומכי פלסטין, כגאולים, הם חלק מקהילה שנקבעה על ידי האל, המתנגדת ל"חיה" (ישראל) בעזה, "מחנה הקדושים".

השתקפות זו תומכת בנרטיב לפיו המאמינים בעזה – מוסלמים, נוצרים והיסטורית יהודים – יחד עם תומכיהם העולמיים, הם חלק מקהילה קדושה הרשומה ברישומים האלוהיים הללו. התנגדותם לעקירה ולדיכוי, השורשית במסירותם לאלוהים, משקפת את מעמדם כצדיקים, המיועדים לשכר נצחי, בין אם בירושלים החדשה (התגלות) או בג'נה (קוראן).

הארץ החדשה כוולהאלה, ירושלים החדשה והדרגה הגבוהה ביותר בג'נה

"הארץ החדשה" במיתולוגיה הנורדית, לאחר רגנארוק, מתארת עולם מחודש שבו אלים ששרדו (למשל, בלדר, הודר) ובני אדם (ליף וליפת'רסיר) מיישבים מחדש ארץ פורייה תחת שמש בהירה יותר. התחדשות זו קשורה לעיתים לוולהאלה, אולם של אודין שבו לוחמים שנפלו סועדים עם האל, אף שוולהאלה עצמה היא ממלכה שלפני רגנארוק. לאחר רגנארוק, הארץ החדשה יכולה להיראות כוולהאלה אידיאלית – מקום של כבוד נצחי, שלום ושפע עבור אלה ששרדו את הקטסטרופה. זה מקביל לירושלים החדשה בספר ההתגלות 21:1-4, שמייים וארץ חדשים שבהם אלוהים שוכן עם הגאולים, מוחק את כל הסבל: "לא יהיה עוד מוות או אבל או בכי או כאב." באסכטולוגיה האסלאמית, הדרגה הגבוהה ביותר בג'נה, הידועה כג'נת אל-פירדאוס, היא שיא גן העדן, הקרוב ביותר לכס המלכות של אללה, שמורה לצדיקים ביותר, כמו נביאים, קדושים מעונים ואלה שעמדו בניסיונות גדולים למען אמונתם (סחיח אל-בוכארי, חדית' 2790).

ההתאמה בין מושגים אלה בולטת: - **הארץ החדשה/וולאהאלה (נורדית)**: עולם מחודש של שלום ושפע, שבו שורדי רגנארוק - אלה שהתמודדו עם כאוס וסבל - יורשים קיום מפואר, חופשי ממחלוקות של ענקים וכוחות הרסניים כמו נגלפר. - **ירושלים החדשה (התגלות)**: עיר אלוהית לגאולים (אלה שבספר החיים של השנה), שבה נוכחותו של אלוהים מבטיחה חיים נצחיים ללא סבל, שכן לקדושים שעמדו בדיפות החיה. - **ג'נת אל-פירדאוס (אסלאם)**: גן העדן הגבוה ביותר, שבו הצדיקים שהתמודדו עם ניסיונות למען אמונתם באללה הם הקרובים ביותר אליו, נהנים משלום ושמחה נצחיים.

חזונות אסכטולוגיים אלה מתכנסים בהבטחתם לחיים שלאחר המוות מפוארים עבור המאמינים המחזיקים מעמד בניסיונות סוף הימים. עזה, כ"מחנה הקדושים", ותומכיה, הרשומים בספר החיים של השנה ובלוח השמור, משתלבים בנרטיב זה. סבלם - הנובע מעקירה היסטורית וקונפליקט מתמשך - משקף את הכאוס שלפני רגנארוק, את רדיפות החיה בספר ההתגלות ואת הניסיונות שלפני אל-קיאמה. הדו-קיום השליו של מוסלמים, נוצרים ויהודים בפלסטין לפני זרם הציונים משקף את אחדות המאמינים, המיועדים להתחדשות זו, בין אם היא מדומיינת ככבוד הנצחי של וולאהאלה, הנוכחות האלוהית של ירושלים החדשה או הקרבה לאללה בג'נת אל-פירדאוס.

הקשר היסטורי: דו-קיום שהופרע על ידי גרמניה הנאצית, ועידת אוויאן והסכם ההעברה

הדו-קיום ההיסטורי של מוסלמים, נוצרים ויהודים בפלסטין היה מציאות חיה במשך מאות שנים, התואמת את הנרטיב הדתי של "מחנה הקדושים" המאוחד המוקדש לאלוהים. תחת האימפריה העות'מאנית (1517-1917), פלסטין הייתה חברה רב-דתית שבה מוסלמים היוו את הרוב, אך נוצרים שמרו על כנסיות (למשל, בעזה מאז המאה ה-3 לספירה), ויהודים חיו כמיעוט קטן יותר, לעיתים משגשים במסחר וכלימוד. הרמוניה זו שורשה בממשל האסלאמי, שהגן על יהודים ונוצרים כ"עם הספר", אפשר להם לתרגל את דתם תוך תרומה לחברה. מקומות קדושים כמו ירושלים המחישו דו-קיום זה, עם מסגד אל-אקצא, כנסיית הקבר הקדוש והכותל המערבי כציוני דרך רוחניים משותפים.

אחדות זו הופרעה על ידי מדיניות גרמניה הנאצית וההגירה הציונית שלאחר מכן לפלסטין. עליית הרדיפות הנאציות בשנות ה-30 הובילה ל**ועידת אוויאן** ביולי 1938, שבה נפגשו 32 מדינות כדי לטפל במשבר הפליטים היהודי. רוב המדינות, כולל ארצות הברית ובריטניה, סירבו לקבל מספרים משמעותיים של פליטים יהודים, והותירו את פלסטין תחת המנדט הבריטי כיעד עיקרי. **הסכם ההעברה**, שנחתם ב-25 באוגוסט 1933 בין גרמניה הנאצית לארגונים ציוניים, הקל על הגירה זו על ידי מתן אפשרות ליהודים גרמנים להעביר נכסים לפלסטין בצורת סחורות גרמניות, תוך עקיפת החרם נגד גרמניה הנאצית. בין 1933 ל-1939, כ-60,000 יהודים היגרו לפלסטין במסגרת הסכם זה, והביאו הון שדלק פרויקטים של התיישבות ציונית.

זרם זה, שהונע על ידי האידיאולוגיה הציונית להקים מולדת יהודית, הוביל למתחים עם האוכלוסייה המקומית. הגעתם של מאות אלפי ציונים עד שנות ה-40, שהגיעה לשיאה בנכבה של 1948, גרמה לעקירתם של למעלה מ-700,000 פלסטינים, שרבים מהם ברחו לעזה. עקירה זו משקפת את הנרטיב הקוראני של אלה שגורשו מבתיים בשל אמונתם באללה (סורה 59:2), שכן ההתנגדות הפלסטינית שורשה בזהותם התרבותית והדתית כקהילה רב-דתית המוקדשת לאלוהים. ההפרעה לדו-קיום תואמת את הנרטיב האפוקליפטי: כוחות הרשע ("החיה" ובעלי בריתה) תוקפים את "מחנה הקדושים" (עזה), בוחנים את אמונתם של המאמינים, המיועדים להתחדשות בוולאהאלה, בירושלים החדשה או בג'נת אל-פירדאוס.

מסקנה

עזה, כ"מחנה הקדושים", מגלמת מציאות היסטורית ורוחנית שבה מוסלמים, נוצרים ויהודים חיו בשלום בפלסטין במשך מאות שנים, מאוחדים במסירותם לאלוהים, עד שהעקירה שנגרמה על ידי מדיניות גרמניה הנאצית, ועידת אוויאן והסכם ההעברה שיבשה הרמוניה זו. הפרעה היסטורית זו תואמת את

הנרטיב הקוראני של אלה שגורשו מבתיים בשל אמונתם באללה (סורה 59:2), ממקמת את עזה כקהילה של מאמינים תחת מצור, בדומה ל"מחנה הקדושים" של ספר ההתגלות (התגלות 20:9). "ספר החיים של השם" בספר ההתגלות משקף את "הלוח השמור" של הקוראן, שניהם רושמים את הצדיקים – עזה ותומכיה – המתנגדים לדיכוי זה, מיועדים לשכר אלוהי. "הארץ החדשה" במיתולוגיה הנורדית, המפורשת כוולהאלה מפוארת, מקבילה לירושלים החדשה ולג'נת אל-פירדאוס, ומבטיחה קיום מחודש למאמינים המחזיקים מעמד בניסיונות סוף הימים.

העובדות ההיסטוריות של דו-קיום ועקירה תואמות את הנרטיבים הדתיים של הנצרות, האסלאם והמיתולוגיה הנורדית, ומציגות את עזה כשדה קרב קדוש שבו המאמינים, הרשומים ברישומים האלוהיים, מתמודדים עם רדיפות, אך מובטחת להם התחדשות נצחית. התאמה זו מדגישה את המשמעות האפוקליפטית של מאבקה של עזה, המשקפת קרב קוסמי בין טוב לרע, כאשר המאמינים מוכנים לגאולה סופית בחיים שלאחר המוות מפוארים.